

DaF - Unterricht im digitalen Zeitalter

Internationale Digitalkonferenz

27-28. November

Taschkent 2020

~ 0 ~

УДК: 43(07)

P – 32

ББК: 81.2 Нем.

DAF-UNTERRICHT IM DIGITALEN ZEITALTER

Beiträge und Referate der internationalen wissenschaftlich-praxisorientierten
Digitalkonferenz

Халқаро илмий-амалий онлайн конференция материаллари тўплами

Сборник материалов международной научно-практической онлайн-конференции

Die Redaktion übernimmt keine Haftung für die Qualität, Richtigkeit, Vollständigkeit und Aktualität der Beiträge. Die liegen im Verantwortungsbereich der jeweiligen Autoren und spiegeln nicht die Meinung der Redaktion wider.

Анжуман тўпламига тақдим этилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва тўғрилиги учун муаллифлар шахсан жавобгардир. Таҳририят фикри мақолалар муаллифларининг қарашлари билан мос келмаслиги мумкин.

За содержание и достоверность статей ответственность несут авторы. Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов статей.

© GI Usbekistan © UzSPIC

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари туғрисида»ги ПҚ-1875-сонли қарори. // «Халқ сўзи» газетаси, 11.12.2012 й., 240 (5660)-сон.

2) Фарберман Б.Л. Передовые педагогические технологии. – Т. Фан Изд.во АН Республики Узбекистан 2000

3) Жалолов Ж “Чет тили ўқитиш методикаси” Тошкент 1996 йил

ЖАББАРОВА МАЛОХАТ ХАМДАМОВНА

Бухоро давлат университети Хорижий тиллар факультети

Немис ва француз тиллари кафедраси ўқитувчиси

**ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ИННОВАЦИОН МЕТОДЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШДА
ЎҚИТУВЧИНИНГ РОЛИ ҲАМДА ТАЪЛИМ СИФАТИ**

Таянч сўзлар: локал, абсолют, креатив, оптималлик, пропор-ционал, динамика, интеграциялаш, ташхислаш, индивидуал, инновация, технология, субъектив, рақобатбардош, функция, стратегия, комплекс, интеграция, индивидуал, интерфаол.

Ключевые слова: локальный, абсолютный, творческий, оптимальность, пропорциональный, динамика, интеграция, диагностика, индивидуальный, инновация, технологический, субъективный, конкурентный, функция, стратегия, комплексный, интеграция, индивидуальный.

Аннотация: *Ушбу мақола чет тилини ўқитишда инновацион технологиялар-дан самарали фойдаланиш усуллари, инновацион педагогик янгиликларни оммавий тарзда амалиётда қўллаш, кенг оммалашган, ижобий натижаларга эришиш имконини берадиган инновацион усуллардан фойдаланган ҳолда бўлажак ўқитувчиларнинг креатив функцияларини ривожлантиришга, Рес-публикамизда узлуксиз таълим тизимини тубдан ислоҳ қилиш, чет тилларини мукамал ўрганиш, тайёрланаётган мутахассисларни замон талабига мос ра-қобатбардош қилиб тарбиялашга қаратилган.*

Аннотация: *Данная статья посвящена эффективному использованию инновационных технологий в обучении иностранным языкам, массовому применению инновационных педагогических новшеств на практике, развитию творческих функций будущих учителей с использованием инновационных методов, позволяющих добиться положительных результатов, коренным образом реформировать систему непрерывного образования в нашей стране. Безупречное изучение своего языка направлено на обучение подготовленных специалистов в соответствии с требованиями времени.*

Жадал ривожланиш ва тараққиётни танлаган ҳар бир давлат, энг авва-ло, ёш авлодни комил ва ҳар жиҳатдан етук инсонлар қилиб тарбиялашга урғу беради. Бу мақсадга эришишда таълим тизимининг алоҳида ўрни бор-лигини таъкидлаш лозимдир.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ил-гари сурган Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳара-катлар

стратегиясининг ижтимоий соҳа ривожига доир тегишли йўналишида таълим тизимини ривожлантириш устувор вазифалар сифатида белгиланган.

Бу ўринда мамлакатимизда Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғ-рисида»ги Қонунини ҳамда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш доирасида чет тилларни ўқитишнинг комплекс тизими, яъни уйғун камол топган, ўқимишли, замонавий фикрловчи ёш авлодни шакллантириш-га, республиканинг жаҳон ҳамжамиятига янада интеграциялашувига йўнал-тирилган тизим яратилганлиги қувонарлидир. Ҳукуматимизнинг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарори чет тилларини Ўзбекистон аҳолиси ўртасида оммалаштиришга замин яратди. Мазкур қарор чет тилларни ўқитиш тизимини тубдан ислоҳ қилиш, уни замон талаблари даражасида ташкил этишни на-зарда тутди.

Ҳозирги кунда ҳар бир соҳада янгиликлар яратилмоқда, шу жумладан таълим соҳаси ҳам бундан мустасно эмас. Республикаимизда ўзлуксиз таълим тизимини тубдан ислоҳ қилиш, янги ўқув режа ва фан дастурларини халқаро стандартлар асосида тузиш, етакчи хорижий университетлардан келтирилган таниқли дарсликлар ва ўқув адабиётларини тўғридан-тўғри ўзбек тилига таржима қи-лиш, профессор-ўқитувчиларнинг ўзлуксиз малакасини ошириш, чет тилла-рини мукамал ўрганиш, модул тизимига асосланган ўқув-услубий мажмуа-ларни яратиш, моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, тайёрланаётган мута-хассисларни замон талабига мос рақобатбардош қилиб тарбиялаш вазифа-лари илгари сурилмоқда.

Инновацион усулларнинг асосий ўлчови уларнинг янгилиги, илмий тадқиқот натижалари ҳамда илғор педагогик тажрибалар билан тенглиги-дир. Шу сабабдан ҳам инновацион жараёнда фаолият олиб бориш истагида бўлган ўқитувчилар учун янгиликнинг асл моҳияти нимадан иборат экан-лигини тушуниш муҳим аҳамиятга эга ҳисобланади.

Ўтказилаётган тажриба маълум бир ўқитувчи учун янгилик бўлса, бош-қаси учун эса, бу усул янги бўлмаслиги мумкин. Қолаверса, бўлажак педа-гоглар учун айна бир усулнинг янгилик даражаси турлича бўлиши мумкин. Ана шуларни эътиборга олган ҳолда бўлажак педагоглар ҳам, таълим ти-зимида фаолият олиб бораётган ўқитувчилар ҳам инновацион ижодий фао-лиятга ўзларининг эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда ёндашишлари лозим бўлади. Бу эса, ўз навбатида педагогларнинг шахсий ўзига хосликлари, инди-видуал-психологик хусусиятлари билан чамбарчас боғлиқ ҳисобланади.

Бўлғуси педагогларнинг креатив функцияларини ривожлантиришга кў-маклашувчи инновацион усуллар янгилиги даражасига кўра бир қанча шакл-ларда намоён бўлади:

- абсолют даража;
- локал-абсолют даража;
- шартли даража;
- субъектив даража;

Бу фарқлар уларнинг қўлланиш соҳаси ва аниқлик даражаси билан боғ-лиқ.

Инновацион педагогик янгиликдан кўзланган мақсадга эришиш учун етарлича куч қувват сарфлашни тақазо қилади. Хар бир педагог ҳамда ўқувчи ўзларининг индивидуал фаолиятлари давомида турлича даражадаги самара-дорликка эришадилар. Таълим жараёнига педагогик инновацияларни кири-тиш асосида имкон қадар кам куч ва вақт сафлаган ҳолда юқори самарадор-ликка эришиш ҳамда кафолатланган натижа олиш

назарда тугилади. Айнан мана шунинг ўзи педагогик инновацияларнинг оптималлик даражасини бел-гилайди.

Инновацион усулларнинг ўлчови педагог фаолиятида ижобий натижа-ларга эришгандагина намоён бўлади. Ўлчовлардаги технология, кузатувчан-лик, натижаларнинг қайд этилганлиги ўқитишнинг янги усуллари, методла-рини баҳолаш орқали намоён бўлади. Мазкур ўлчовнинг аҳамиятли жиҳати шахс, унинг идроки ва тушунчаларини шакллантиришнинг бир бутунлигида намоён бўлади.

«Инновацион педагогик янгиликларни оммавий тарзда амалиётда қўл-лаш уларни баҳолашнинг мезони сифатида талқин этилади. Педагогик ама-лиётда мазкур ғоялар ва технологиялар тор, чекланган даражадаги қўлла-ниш даражасига эга бўлиб қолади. Бу асосан ўқув жараёнининг техник таъминоти ва ўқитувчи фаолиятининг ўзига хослиги билан боғлиқ. Бундай вазиятда пе-дагогик янгиликлар ҳақида фикр юритиш аҳамиятсиздир.

Оммавий педагогик тажрибаларда педагогик инновацияларни ижодий қўллаш алоҳида ўқитувчилар иш фаолиятининг бошланғич босқичида намо-ён бўлади. Мазкур инновациялар тажриба-синовдан ўтказилиб, объектив ба-ҳолангандан сўнг, оммавий тарзда қўллаш учун тақдим этилади.

Кенг оммалашган, ижобий натижаларга эришиш имконини берадиган инновацион усуллардан фойдаланган ҳолда бўлажак ўқитувчиларнинг кре-атив функцияларини ривожлантириш мақсадга мувофиқ бўлади.

Ўқитувчининг инновацион фаолиятини ўрганишга йўналтирилган таш-хислаш методлари ҳам ранг-барангдир. Педагогик янгиликларни яратиш, ўзлаштириш ва қўллаш имконини берадиган техник муаммолар педагогик тажрибаларни ташхислаш негизида ўрганилиши лозим. Ташхислаш метод-ларидан фойдаланиш ўқитувчи фаолиятининг кучли жиҳатларини намоён қилади. Шунинг учун ҳам бўлажак ўқитувчиларни ташхислашнинг замонавий методикалари билан қуроллантириш давр талабидир. Бўлғуси педагогларнинг касбий эҳтиёж ва хоҳишларини ҳисобга олган ҳолда уларда касбий-педагогик этикани шакллантириш ва узлуксиз ривожлантиришга йўналтирилган тўла-қонли мақсадли фаолиятни амалга ошириш лозим. Айнан мана шу асосда ҳар бир ёш ўқитувчининг яратувчанлик фаолияти билан шуғулланиши, ижодий фаолият олиб бориши, ташаббус кўрсатиши учун қулай шароит яратиш кўзда тугилади.

Педагогик инновацияларни ташхислаш асосида ўрганишда ҳар бир пе-дагог тажрибасида ижобий, ривожлантирувчи ҳолатлар билан бир қаторда салбий кўринишлар ҳам мавжудлигини ҳисобга олиш зарурлигини унутмас-лик керак. Ёш педагог таълим даргоҳида самарали фаолият кўрсатиши учун унинг иш тажрибасида мавжуд бўлган ижобий ҳамда салбий жиҳатларни ташхислаш асосида яққол кўрсатиш талаб этилади.

Инновацион жараёнларни ўрганиш мақсадида қўлланиладиган таш-хислаш методлари қуйидагилардан иборат эканлигини бўлажак ўқитувчилар онгига аниқ етказиш лозим. Булар:

- бўлажак ўқитувчиларнинг педагогик эҳтиёжлари, қизиқишлари, ало-ҳида аҳамиятга эга бўлган йўнал-ишларни тизимли тарзда ўрганиш, бунда ўқитувчиларнинг фаолиятида учрайдиган қийинчиликлар ва уларни бартараф этиш имкониятларини аниқлаш;

- уларнинг қизиқишлари ва эҳтиёжларини қондиришга хизмат қиладиган ғоялар, концепциялар ҳамда илғор педагогик тажрибаларни излаб тоғиш ва олий педагогик таълим амалиётига жорий этиш;

- бўлажак ўқитувчиларнинг педагогик инновацияларни ўзлаштириш ва қўллаш жараёнидаги ўзига ҳослик ва уларнинг турли-туман кўринишларини аниқлаш, бунда намоёниш қилиш, тасвирлаш, очиқ дарслар ўтказиш, янги манбалар устида ишлаш, маърузалар ташкил этиш, тажриба-синов ишларида иштирок этиш сингари иш турларидан кенг фойдаланиш кабилар.

Чет тилларни ўқитишда инновацион технологиялардан фойдаланишни кенг жорий қилиш орқали етук мутахассисни тайёрлаш ҳам бугунги куннинг долзарб вазифасидир. Чет тили дарсларида инновацион технологиялардан фойдаланган ҳолда машғулотларни ташкил этиш дарсларни қизиқарли ўтиши учун жуда қулайдир. Чунки таълим технологияларининг асосий мақсади ўқув жараёнини фаоллаштириш, талабалар томонидан ўқув материални ўзлаш-тиришнинг юқори даражасига эришиш ва уларни мустақил фикрлашга ҳамда ўз фикрини тўғри баён этишга ўргатишдир. Бугунги кунда таълим технологиялари-ни тушунишнинг асосий йўли аниқ белгиланган мақсадларга қаратилганлик, таълим оловчи билан мунтазам ўзаро алоқани ўрнатиш, педагогик техноло-гиянинг фалсафий асоси ҳисобланган таълим оловчининг ҳатти-ҳаракати орқали ўқитишдир. Ўзаро алоқа педагогик технология асосини ташкил қилиб, ўқув жараёнини тўлиқ қамраб олиши керак. Чет тили дарсларида энг кўп қўл-ланиладиган ўқитишнинг интерфаол усуллари қуйидагича:

Топшириқ, машқни бажаришга доир усуллар: Чет тили граммати-касига оид бирор-бирор қондани ўқитувчи талабаларга таништириб бўлга-нидан кейин уни мустаҳкамлаш мақсадида турли хил топшириқлар беради. Улар ёзма ёки оғзаки шаклда бўлиши мумкин. Оғзаки топшириқлар қуйида-гича бўлиши мумкин: саволларга тўғри жавобни танланг; дарак гапни сўроқ гап билан ўзгартиринг; мантиқсиз гапни тузатинг ва тўғри жавобни айтинг кабилар. Ёзма топшириқларга мисоллар: берилган сўзлар иштирокида грам-матик жиҳатдан тўғри гап тузинг; берилган гапни тўлдириш учун грамматик жиҳатдан мос келувчи сўзни танланг ва ҳоказо.

Ижодий фикрлаш, ҳозиржавобликни шакллантирувчи усуллар. Чет тили дарсида сўзлар воситасида турли ўйинлар ташкил қилинади. Мақсад -талабаларнинг сўз бойлигини бойитиш ҳамда фикрлаш доирасини янада кен-гайтириш. Бундай ўйинлар қисқа вақтга мўлжалланган бўлиб, талабаларни гуруҳ бўлиб машқ қилишга одатлантиради.

Ўйлаш, фикрлаш, ижро этишга доир интерфаол усуллар. Бунда та-лабалар расмларга қараб мустақил ҳикоя тузиб сўзлаб беришади.

Ўзаро мусобақа, фикрларни баён этиш ва тушунтиришга доир усул-лар. Бундай усулларга - анжуман, мусобақа, танлов, синов, юзма-юз каби-ларни киритиш мумкин. Масалан, синов усулини қўллашда талабаларга тест карточкалари тарқатилади. Ушбу карточкалар фақат ўрганилган мавзуга оид бўлиб, унда тестлар оддийдан мураккабга қараб тузилиши лозим. Бундай тестлар орқали талабаларнинг эркин фикрлаш қобилияти ўсиб, чет тилига бўлган қизиқишлари ортади.

Чет тилларини ўқитиш жараёнида педагогик технологияларини тадбиқ этиш бу - ўқув фанининг ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда маз-мунни янгилаш, унинг асослари борасида талабаларга чуқур назарий билим-лар бериш асосида амалий фаолият кўникма ва малакаларини шакллантириш, такомиллаштириш имконини беради. Олий ўқув юртларида чет тили фанлари талабалар учун асосий фанлардан бири ҳисобланади. Чет тилини ўрганишда коммуникатив фаолият ва шахсга йўналтирилган, интегратив ва компетенцияли ёндашувлар муҳим ўрин тутди. Коммуникатив фаолиятга йўналтирилган ёндашув таълимнинг ривожлантирувчи, функционал ва коммуникатив хусусиятларга эга

бўлиб, ўқиш жараёнида билиш фаолигини оширишда ҳамда чет тилида эркин мулоқот қилиш кўникмаларини ривожлантиришга қаратилган. Ушбу ёндашув таълим олувчиларда мустақил фикрлаш ва фаолият юритиш кўникмаларини шакллантириб, қуйидагилар асосида амалга оширилади: таълимнинг барча босқичларида филологик-гуманитар, ижтимоий гуманитар, табиий, бадиий-эстетик, техник соҳалардаги билимларни интеграциялаш; чет тили таълимини маданиятлараро мулоқот асосида ташкиллаштириш; таълим жараёнида ўқитувчи-талаба ҳамкорлигини таълимнинг тенг ҳуқуқли иштирокчиларга айлантириш; таълимнинг интерфаол шакллари жорий этиш; янги тил кўникмалари ва ижтимоий - маданий билимларни, ама-лий кўникмаларни эгаллашда талабаларнинг мустақил фаолият юритиш жараёнида таъминлаш назарда тутилган.

Шахсга йўналтирилган ёндашув чет тили таълимида нафақат илмий билимлар бериш, балки таълим жараёнининг иштирокчилари муносабатлари-нинг фаол шакллари асосланган ҳолда ташкил этилади. Ушбу ёндашув талабанинг характери ва ривожланиш йўналишини ўрганиш, улар-нинг қобилиятларидан келиб чиққан ҳолда, чет тилларда мулоқот кўникмаларини шакллантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш, талабанинг ри-вожланиш динамикасини унинг олдинги ҳолати билан таққослаш орқали амалга оширишни кўзда тутати. Чет тили таълимида интегратив ёндашув таълим олувчининг турли фаолият доираларидан шахсий, интеллектуал ва касбий олинган материаллардан таълим жараёнида пропорционал фойда-ланган ҳолда тил ва нутқ материалининг тенг нисбатда бўлиши, нутқ фао-лиятининг барча турлари бўйича нутқий тайёргарлик даражасига қўйи-ладиган талаблар даражасини уйғун ва ўзаро боғлиқ ҳолда шакллантириш назарда тутилган.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

- 1) Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президенти И. Каримовнинг «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. Тошкент ш., 2012 - йил 10 -декабрь, ПҚ-1875 – сонли қарори
- 2) З.М.Исоқова. Олий таълимда сифат таъминотини бошқариш – юқори рейтинг кўрсаткичи кафолати. Олий таълим тараққиёти истиқболлари. Тўплам. №2.-Тошкент: 2014, 20 – б.
- 3) Ёралиева У.Қ. Мактабгача таълим тизимида хорижий тилларни ўқитишнинг ўзига хос хусусиятлари ва унда интерфаол усуллардан фойдаланишнинг имкониятлари// Замонавий таълим журнали. – Т., 2014, 9-сон. – 27 б.
- 4) Вохидов М. Болалар психологияси. – Т.: Ўқитувчи, 1981. – с. 366.
- 5) Ҳасанбоев Ж. ва бошқалар. Педагогика фанидан изоҳли луғат-Т: “Фан ва технология”, 2008, 437-438 б.
- 6) Ҳозиев Е.Т: Умумий психология. Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти, 2010. 313 –б.
- 7) Педагогика профессионального образования/ Под ред. В.А.Сластенина. – Москва: Академия, – с. 37.

3. SEKTION**EINSATZ MODERNER LEHRPROGRAMME UND DIGITALER TECHNOLOGIEN IM
BEREICH DER DEUTSCHLEHRERFORTBILDUNG 102**

Нурматова Назира Адхамджановна ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТИЗИМИДА ЗАМОНАВИЙ ДАСТУРЛАР ВА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ДАВРИДА КРЕДИТ МОДУЛ ТИЗИМИГА ЎТИШ.....	103
Худоев Самандар Саматович НЕМИС ТИЛИ ЎҚИТУВЧИЛАРИ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯДАН ФОЙДАЛАНИШ.....	105
Yusupov Anvar Abdulla Og'li DIE ROLLE DER SPRACHWISSENSCHAFT UND DES SPRACHUNTERRICHTS IN DER GESELLSCHAFT.....	107
Юсупова Дилфуза Икромовна РАҚАМЛАШТИРИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ДАВРИДА МАДАНИЯТЛАРАРО МУЛОҚОТНИ ЎРГАНИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ ВА АМАЛҲИЙ АҲАМИЯТИ.....	110

4. SEKTION**ERSTELLUNG UND IMPLEMENTIERUNG MULTIMEDIALER HILFSMITTEL UND
ONLINE-RESSOURCEN FÜR DEN DAF-UNTERRICHT 114**

Абдуллаева С.Я. Сулейманова Н.К. ОСОБАЯ ЗНАЧИМОСТЬ И ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ.....	115
Бабаева Васида Ташпулатовна NEMIS TILINI O'RGATISHDA FONETIKA VA INTERFAOL METODLARNING ROLI.....	119
Каюмов Улугбек Равшанович ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ.....	122
Лямкина В.А. О РОЛИ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЗАНЯТИЯХ ПО НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ.....	126
Назаров Сардор Хасанович ЧЕТ ТИЛ ЎҚИТИШДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ТАДБИҚ ҚИЛИШ ИМКОНИАТЛАРИ.....	130
Насиров Зухриддин Шакирджанович НЕМИС ТИЛИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ.....	134
Saidova Makhsudakhon Abbasovna ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN DARS JARAYONIDA FOYDALANISH.....	137
Saydaliyev Saidumar NEMIS TILIDA "CORONA – PANDEMIYA" MAVZUSI USTIDA MASOFAVIY ISHLASH HUSUSIDA.....	140